

החתונה היתה מאורע מרכזי בחיי הציבור הדתי-ועתה מגלה רבנית בספר סנסציוני מה התרחש אצל הזוג אחרי החופה

יכולתי לראות כלום, ענה. "אם היא תציבור עכשיו לידי, לא אכיר אותה בכלל." גם כששאלו את הנערה איך התרשמה מן החתן, לא ידעה לענות. כנראה שרצה להגיד לה משהו, הסבירה, אבל היא לא הבינה כלום. בפרט כשהוא ניסה לדבר אליה בשפה פיוטית ומלצת, כיאה לחתן מופלג בחוכמה.

בת הרב התעקשה שעליה לראות שוב את החתן. ולא סתם, אלא לעוד חמש דקות נוספות. רק אחרי שניתן אישורו של הרב מגדלסטון, ניצבו השניים, איש-איש בחדר לחדר, ובהו שוב האחד אל השני, למשך עוד חמש דקות.

אחרי החיזור הממושך הזה, של עשר דקות תמימות, נקבעו האירוסין. הם נקבעו ליום שני, ונדרחו משום-מה ליום שלישי, הוא יום-השואה.

★ ★ ★

אירוסין ונישואין

התן נתן ששת אלפים לירות להוצאות חגיגת-האירוסין, שהוחגה באמת ברוב פאר והדר. כל העיתונים תיארו בהרבה את שירות ארוכות של מכוניות, ובהן עשרות רבנים וחסידים, נהרו למושב קוממיות.

הטכס התחיל, התנאים נכתבו, וההמור נים החלו לחגוג. הרב פורטוגל, המתגורר בארצות-הברית, והידוע כמצילם של יתומים, שגם דאג לחתן בצעירותו, היה מלא

לנער, שחונך בצורה דתית קיצונית, וכימשך חודשים רבים לא יצא לרחוב. הוא הסתגר בביתו והחל ללמוד.

כל זמן המלחמה למד, ובתום המלחמה, כשמלאו לו 17 שנים בלבד, הוסמך כבר לרב. כבר אז התגלה כעילוי. בצד לימודי-היהדות, גילה גם בקיאות פילולוגית, ושלט בחמש שפות על בוריאן.

אחרי המלחמה, היגר עם אחיו לאמריקה. דאח פתח בית-חרושת לטקסטיל, ופירנס את משנה, שלא הפסיק מתלמודו.

"הוא היה עדין-נפש", נזכרת הרבנית. "עניו ומצניע-לכת. מעולם לא נשא פניו לאשה. כשנסע באוטובוס, היה מפנה גבו לנוסעים, ומליט את פניו בידיו, כדי שלא יצטרך לעמוד בנסיון ולהתבונן בפני אשה זרה."

מיטב המשפחות הדתיות שבאמריקה ניסו להשתדך לעילוי הצעיר. אל אחיו החלו לפנות שוכנים, שהציעו את מיטב הבתות. לות, בעלות מיטב הנדונות. מנשה-זינדל לא רצה בהן.

★ ★ ★

חתן דתי מולטימיליונר

למה? כי הן לא היו מספיק צנועות. היו ביניהן יפות מאוד, עשירות מאוד, והיו בנות למשפחות מהוללות מאוד. שידוך שכמעט יצא לפועל, היה עם בתו של מולטימיליונר, שהיה גם יהודי דתי מאוד. החתן ניאות, והחתן ניאות, עד שראה את

הזוג המאושר

ביום חתונתם. הם הכלה, בשמלת-כלולות, נתמכת על-ידי חתנה הרב. התחוללו בארץ.

הספר נכתב על-ידי אשת רב, והגילויים שיובאו בו יחשפו, זו הפעם הראשונה, קטע מהחי החוגים הקיצוניים שבין אנשי הדת. הספר אף יחזיר לאור הזרקורים את מיטב קוממיות, ואת משפחת הרב הראשי של ה"מקום, הרב מגדלסטון, שהיה בין נאשמי פרשת יוסלה שוחמאכר. אך הפעם יסופרו עליהם סיפורים מסוג שונה. סיפורים אישיים ביותר.

מחברת הספר תשאר כנראה באלמוניותה, הגם שרבים יצליחו לזהות אותה ככחת הדמויות המוכרות ביותר בעולם הדתי. דבר זה לכשעצמו הוא חסרת-תקדים: רבנית קשישה ואדוקה במצוות, שמיטב שנוי היה כבר מאחוריה, מפרסמת לפתע ספר. ו"לא סתם ספר, אלא כתב-אשמה, המוקיע ב"חריפות אנשים מן החוג הסגור של משפחת הרבנים.

במשך חודשים רבים ישבה הרבנית ערב ערב, ומילאה בכתיב קפדני וצפוף עשרות מחברות כתובות באידיש. משסיימה את הספר, מסרה אותו לתרגום-על-חשבונה, מכספי חסכוניתיה.

ובשבעה בחודש יוני, במלאת שנתים למותו של מנשה-זינדל קניג, שנסטר בגיל 30 בקירוב, תוציא הרבנית המופיעת את ספרה לאור, ובו תחשוף את כל מסכת ה"תככים והקנוניות שבחיי חתנו של הרב מגדלסטון, אשר מת בצורה טראגית ביותר.

★ ★ ★

השואה והמוות

שהבתולה המהוללה מרת חנה דבורה מגדלסטון, תחי, התארסה לאברך המופלג בתו"ש מנשה זינדל קניג שלי"ט, א"א, ערך הרב מגדלסטון, אבי הכלה, את האירוסין ביום השואה. "בשולחן ערוך,"

חיינו ומיתנו שר

חתן הרב

שמחה. מרוב התלהבות חיבר בריב-מקום לחן חסידי חדש, והמשיך לשיר אותו ב"עקשנות עד שכל הקהל הגדול הצטרף אליו. כולם שתו וריקדו, עד לשעות הערב המאוחרות.

יום השואה הסתיים, וגם יום אירוסיהם של בני הזוג.

אחרי האירוסין נסע החתן לאמריקה, לימשך תשעה חודשים, לחסל שם את כל עסקיו. הוא הביא משם רכוש, שערכו ה"תכס ב"60 אלף לירות, וכן ציוד אמריקאי חדש ומשוכלל ביותר למשקביתו. בתקופת שהותו באמריקה לא גר החתן בינור יורק עירו, אלא נסע לכפר קטן, מרחק קילומטרים אחדים מן העיר, וחי שם בין שמונים המשפחות היהודיות שבמקום, ב"דיוק כפי שחשב שהוא עתיד להיות בארץ, במושב קוממיות.

★ ★ ★

חצי לחוגים, חצי להונגה

לקראת החתונה המתה כל קוממיות ככורות-דבורים. האורחים המכובדים נהרו לשם מכל קצות הארץ. כולם התאספו מול החצר בו נמצא החתן. אברך צעיר היכה בתוף, אברך שני תקע בחצוצרה, והחתן הופיע בכל הדרו, והתגלה לעיני קהל ה"מריע.

מנשה-זינדל הובל על-ידי ההמונים החורגים אל הרחבה שלפני בית-הכנסת. אל ה"חופה העשויה קיפה אדומה שהוצבה שם. גם הכלה הובלה לחופה, אך למרות ש"ניצב ממש לידה, עדיין לא ראה החתן את כלתו. מה פתאום? הרי עדיין אינם נשואים! לכן היו פניה של הכלה מוסתרים לחלוטין

הכלה מרוחק, והבחין שלבשה שמלה עם בתיידיים לא ארוכים לגמרי, וחלק מזרועותיה התגלה. השידוך בוטל.

השדכנים המשיכו לחפש. כל מה שדרש זה בת של רב מסורתי, רצוי מנטורי-קרהא, שתהיה ידועה בצניעותה הרבה.

מדי שנה היה מנשה-זינדל בא לארץ, לבקר את בני משפחתו. גם כאן היה מוקף שדכנים, שניסו לשדך לחתן המהולל מ"אמריקה את בנות ישראל הכשרות.

בעת ביקורו, לפני שלוש שנים, הוצע לו להכיר נערה צנועה וחסודה ממשפחה מצר"יית במאה-שערים. "לך לרב מגדלסטון," אמר לו. "הוא מכיר את משפחת הכלה, ו"הוא ימליץ עליה." מנשה-זינדל נסע לקוממיות, אל הרב מגדלסטון.

כשהרב מגדלסטון ראה במי המדובר, וכשפגש את העילוי הצעיר, החליט שהכלה עליה ימליץ, תהיה בתו שלו, חנה-דבורה מגדלסטון.

★ ★ ★

חמש דקות מבעד לדלת

ריות ונאמר, "נקראה לנערה ונשאל את פיה," נקראה הכלה חנה-דבורה להיפ"גש עם המיועד להיות חתנה. הפגישה היתה רומנטית מאוד: החתן ישב בחדר, וכלתו ישבה בחדר אחר. הדלת שהיתה פתוחה קמעה, בין שני החדרים, איפשרה להם להציץ אחד בשני, ובשני, ולנסות להתליף מספר מילים. למען הצניעות, הרשו להם את זה לחמש דקות בדיוק. אחרי הבילוי המסעיר הזה בתברת כלתו, נשאל הרב הצעיר על-ידי דודתו איך התרשם מהמיועדת לו. "לא

אמר הרב, "לא מצאתי דבר על יום זה." הוא התעלם מכל אלה שאמרו לו שהאירוסין ביום השואה — יביאו לשואה. בעת שהבתולה הנ"ל נישאה לאותו חתן מופלג מעדה הכלה. גם זה בישר רעות. האורחים התעלמו גם מכך, איחלו לזוג הצעיר "מזל טוב" ו"לחיים".

אך פרשת נישואיהם הסתיימה במזל רע, ובמוות.

מהו טוד נישואיהם המזוירים של בת הרב וחתנה, שבא מאמריקה לחיות איתה במושב קוממיות?

למה הוסע החתן לאמריקה, לכדו, כשהוא חולה אנוש, ומת שם גלמוד, רחוק מכל בני-משפחתו?

למה הוסתר דבר מותו של החתן? כל אלה יובאו לידיעת הציבור עם פיר-סומו של המיסמך המדועז, שאת כל העובדות המוכרות בו, על פרטי-פרטיה, ליקטה הרבנית במשך המעלה משנתיים, כשהיא מ"כנה להוכיח, לדבריה, כל אחד ואחד מהם. היא התליטה לפרסם את ספרה למרות שברור לה שהדבר יגרום לצרות גדולות, והיא אף עלולה לקומם את הציבור נגד היהדות החרדית, אליה היא משתייכת.

★ ★ ★

מלה כשרה וחסודה

למה, אם כן, היא מפרסמה את ספרה? "אני מוכרחה", אומרת הרבנית בפשטות. "אין לי ברירה, הדבר מוכרסם בלבי כבר שתי שנים. האמת צריכה לצאת לאור." מעד רפי "העולם הזה" מופיע ל"ראשונה תקציר הספר:

מנשה-זינדל היה יפה-תואר להפליא, מאז ילדותו. כשבא ארצה לשאת אשה, הבי חינו כולם ביופיו הזוהר ובצעניו הכחולות. זמן קצר בלבד לפני מותו, אמר עליו פרר פסור רחמיילביץ, שטיפל בו, כי "דרך עינו אפסר לראות את ליבו".

הוא נולד ברומניה, ועבר שם את אימי המלחמה. בזמן שהיה כלוא בגיטו, נתפס על-ידי חיילים גרמניים שהתעללו בו, וקי צצו את פיאותיו. הדבר גרם לזעזוע איום